

Hakan DEMİRGİL^(*)**5084 SAYILI VERGİ
TEŞVİK KANUNU'NUN
AFYONKARAHİSAR MERMER
İMALAT FİRMALARININ
BÜYÜME ÇABALARI
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ¹*****EFFECTS OF THE TAX INCETIVE
LAW NO. 5084 ON THE
GROWTH EFFORTS OF MARBLE
PRODUCTION FIRMS IN
AFYONKARAHİSAR***Mehmet EFE^(**)**ÖZ**

5084 sayılı kanun, yakın zamanda uygulanmış olan (2004-2009) ve firmalara 4 değişik teşvik aracı sunan bir teşvik kanunudur. Çalışmada kanunun firmaların büyüme performansı üzerindeki etkileri gözlemlenmeye çalışılmıştır. Söz konusu kanun göller bölgesinde sadece Afyonkarahisar ilinde uygulanmıştır. Çalışma göller bölgesinde ortak bir sektör olduğu için, mermer madenciliği sektörü üzerinde yapılmıştır. Bu uygulamanın etkilerinin araştırılması ve sonuçlarının ortaya konulması, hükümetler, uygulayıcılar, teşvikten faydalananlar, faydalanmayanlar ve bundan sonra uygulanacak teşvikler için yol gösterici olması beklenmektedir. Çalışma, Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Proje Birimi tarafından YL-3386-YL1-12 numaralı proje ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Firma Büyümesi, Vergi Teşvikleri, 5084 sayılı kanun, Afyonkarahisar Mermer İmalat Firmaları

ABSTRACT

The Law no. 5084, which is practiced newly (2004-2009) and presents four different incentives to firms, is an incentive law. In the paper, effects of the law on growing performance of firms are tried to analysed. The discussed law has been practiced only in the lakes region in Afyonkarahisar. The research was made on marble mining sector because it is a common sector in the lakes region. The research of this application's effects and the statement of its results are expected to be a guide for

¹ Bu makale, Mehmet EFE tarafından hazırlanan ve 25.11.2013 tarihinde kabul edilen, " Vergi Teşviklerinin Firma Büyüme Performansları Üzerine Etkileri: 5084 Sayılı Kanunu'nun Afyonkarahisar İmalat Firmaları Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bir Çalışma" adlı yüksek lisans tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

(*) Yrd. Doç. Dr., SDÜ İİBF Ekonometri Bölümü, Öğretim Üyesi

(**) Vergi Müfettişi

governments, authorities, the ones who do and do not benefit from the incentives and for the other incentives which will be practiced hereafter. The paper was supported with the project no. YI-3386-YL1-12 undertaken by Süleyman Demirel University Scientific Research Project Unit.

Key Words: Growth of firms, tax incentives, the Law no. 5084, Afyonkarahisar marble production companies

JEL Classification Codes: D92, H22, H25

1- GİRİŞ

Serbest piyasa ekonomilerinde endüstriye giren her yeni firmanın amacı büyümek olup, firma faaliyetleri rekabet ve büyüme dürtüsü etrafında şekillenir. Firmaların hayatta kalmasında ve büyümesinde etkili olan faktörler iki başlık altında toplanabilir. Birincisi firmaların kendi iç dinamiklerinden kaynaklanan beceri düzeyleri, ikincisi ise piyasa koşullarından kaynaklanan faktörlerdir.

Hükümetler, ekonominin en büyük oyuncularını olarak piyasalara yeni firmaların girmelerini ve piyasa dengesinin oluşmasını sağlayacak kuralları koyar ve önlemler alırlar. Rekabet düzeyinin korunmasını içeren temel politikalar ve kurumlar, tüm ekonomik ajanları belli davranışlara yönlendirecek olan vergi teşvikleri, firmaların bebeklik aşamalarındaki hayatta kalma çabasına yardımcı olacak olan işletme kuluçkaları, girişi kolay hale getirecek ve hayatta kalmayı başarılı kılacak temel argümanlardır.

Bu politikaların en kapsamlılarından olan vergi teşvikleri, bilinen bir maliye politikası aracıdır. 4325 sayılı kanun, 5084 sayılı kanun, 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, ülkemizde son dönemde uygulanan birbirine benzer nitelikteki belli başlı vergi teşvik paketleridir. Bu paketlerden 5084 sayılı kanun, 2004 ile 2012 yılları arasında toplam 49 ilimizde uygulanmıştır. Uygulamaya göler bölgesi açısından bakıldığında sadece Afyonkarahisar ili faydalanmıştır. Afyonkarahisar ilinde yapılan çalışmada, bu ildeki mermer imalat firmalarının kanunla beraber büyüme çabalarının ne şekilde değiştiği gözlemlenmiştir. İşcehisar bölgesinde yapılan anket çalışmasıyla toplanan verilerde, kanundan faydalanan ve faydalanmayan 45'er adet firmayla görüşülerek bu firmaların cirolarının ne şekilde değiştiği karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

2- FİRMA BÜYÜME PERFORMANSI

Yeni firmaların hayta kalma ve büyüme süreci, rekabetin esas olduğu dinamik bir süreci içerir. Bu süreç endüstrinin ve firmanın özelliklerinden etkin olduğu iki yönlü bir durumdur. Ancak bu sürecin başlaması, öncelikle firmanın endüstriye giriş kararı vermesini gerektirmektedir.

Mikro ekonomik teoriye göre, bir firmanın endüstriye giriş kararı vermesi, var olan firmaların elde ettiği karlar, endüstrinin büyümesi ve giriş yönündeki engellerin varlığı gibi endüstrinin sahip olduğu bir takım özelliklere bağlıdır (Demirgil, 2008:37). Giriş kararı verilecek endüstrinin nasıl bir yapıda olduğu, büyümeyi etkileyen birincil unsurdur.

Endüstrinin monopolistik yapıda olması, giriş için gerekli maliyetlerin batık olması ve büyük sermaye gereksinimi, endüstri içindeki firmaların tepkileri giriş kararını ve giriş sonrası performansı etkileyen faktörlerdir. Giriş engelleri olarak adlandırılan tüm bu faktörler firmaların hayatta kalmasını ve endüstri için sağlıklı bir konum elde edebilmesini etkileyecektir. Örneğin, Chappell vd.(1990), sermaye gerekliliklerinin, reklamcılığın ve yoğunlaşmanın giriş üzerinde negatif etki yarattığını belirtmiştir. Yine

Karakaya ve Stahl(1989)'ın çalışmasına göre yerleşik firmaların maliyet avantajları, piyasaya girecek firmaların karar verme sürecinde karşılaşılabilecekleri 6 büyük engelden en kritik olanıdır.

Rekabetin kendinden beklenen dinamik rolü yerine getirebilmesi için, ekonomi genelinde piyasalardaki giriş ve çıkış engellerinin düşük tutulması son derece önemlidir, çünkü piyasaya giriş olasılığı yerleşik firmalar için önemli bir tehdit olacaktır (Günalp ve Özel, 2005:79). Mevcut firmalar, ürünlerini farklılaştıracak, yoğun reklam faaliyetlerine girişecek, fiyatlamalarını yeni firmaların hayatta kalamayacağı düzeylere indirecek, hatta endüstri içerisindeki diğer firmalarla işbirliği içersine de gireceklerdir.

Endüstrilerin zor koşulları ve hayatta kalmasını etkileyecek bu faaliyetler karşısında giriş yapan bir firmanın büyümesini sağlayacak unsurlar ise kendi iç dinamikleri ile hükümet politikaları olacaktır. Öncelikle firmalar büyüebilmek için nasıl özelliklere sahip olması gerekmektedir? Büyüme performansı üzerine yapılan çalışmalar, firmaların tecrübe ve eğitim sahibi bir beşeri sermayeye sahip olmalarının, en uygun yerde konumlanmalarının, ihracat ve yenilik gibi iki önemli fiili gerçekleştirmelerinin ve uygun ölçekte giriş yapmalarının etkili olduğunu göstermektedir. Colombo ve Grilli(2005), Bates(1985) ve Tan ve Batra(1995) girişimcilerin eğitiminin ve tecrübelerinin işletmeleri nasıl etkilediği yönünde çalışmalar yapmış ve olumlu sonuçlar elde etmişlerdir. Folta vd.(2006), firma ölçeği ile kümelenme üzerinde yaptıkları çalışmada, büyük ölçekli firmaların kümelenedikleri bölgede konumlanan firmaların hayatta kalabilmek için daha fazla performans göstermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yine örneğin Karakayacı(2010), Bursa ve Konya'da kümelenen firmalar üzerinde yaptığı çalışmada, Bursa'da kümelenen firmaların Konya'da kümelenen firmalara göre daha büyük ölçekli olduğu ve Bursa'da faaliyet gösteren firmaların Konya'da faaliyet gösteren firmalara göre daha yüksek ekonomik performansa sahip, daha rekabetçi ve yenilikçi bir konumda yer aldıkları sonucuna ulaşmıştır. Firmaların büyümesini etkileyen daha önemli iki faktör ise yenilik ve ihracattır. Ülkelerin ve firmaların büyümesindeki en temel argümanlar olan bu konudaki çalışmalar daha geniş bir literatüre sahiptir. Örneğin Gray(2002:71), sağlıklı ve artan oranda bir satış hâsılatlarına sahip olmak için ana anahtarın yenilik ve girişimciliğin desteklenmesi gerektiğini, büyüme ve yüksek adaptasyon arasında önemli bir bağlantı olduğunu belirtmektedir. Klepper ve Simons(2005:24)'a göre yenilik, endüstriye erken giriş yapan firmanın uzun dönemde hayatta kalmasının itici gücüdür ve tüm dönemlerde endüstriye giriş yapan firmaların hayatta kalmasında etkilidir. Cefis ve Marsili(2006), yenilikçi genç firmaların yenilikçi olmayan genç firmalara göre daha çok hayatta kalma şansına sahip olduklarını belirtmektedirler. Wagner(1995)'e göre firmaların ihracat oranlarının artması, büyüme üzerinde etkili sonuçlar doğurur. Benzer şekilde Kimura ve Kiyota(2006), ihracatla firmanın hayatta kalması arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Perez(2004) vd.'lerine göre ihracat ve ar-ge faaliyetlerini yürüten firmaların çıkış riski %69 oranında daha azdır.

Son olarak endüstrinin tam rekabet düzeyine yakın seviyede faaliyet gösterebilmesi için hükümetlerin ekonomi içerisinde aktif rol oynaması gerekmektedir. Son yıllarda, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan pek çok ülke, zenginlik kaynağı olarak görülen ya yeni işletme kurma ya da mevcut işletmeleri yeni faaliyetlere yönlendirme çabalarını arttırmışlardır (Karaöz vd., 2012:02). İşletme kuruluşları, rekabet kurumları gibi kuruluşlar, vergi teşvikleri gibi maliye politikaları yeni firmaların girişini ve büyümesini olumlu yönde etkileyecektir. Örneğin Karaöz vd.(2011) tarafından İşgem merkez-

lerinde faaliyet gösteren firmalar üzerinde yapılan çalışmada, kuluçka hizmetlerinin ve artan kuluçka ölçeğinin bu firmaların hayatta kalmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

3- 5084 SAYILI KANUN UYGULAMASI

5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 2004 yılında yürürlüğe girerek firmalara 4 çeşit teşvik sağlamıştır. Bu teşvikler gelir vergisi stopajı vergisi, sigorta primi işveren hissesi teşviki, bedelsiz yatırım yeri tahsis teşviki ve enerji desteğidir. Bu teşviklerden sigorta primi işveren hissesi teşviki 2012 yılı sonuna kadar sürerken, diğerleri 2009 yılına dek uygulanmıştır.

Kanundan faydalananacak olan iller, Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı'nın 2001 yılı için hesapladığı fert başına gsyih dikkate alınarak belirlenmiştir (madde 2, 5084 sayılı kanun). Söz konusu kıstasa göre fert başı gsyih'si 1500 doların altında olan 36 ilimiz kanundan faydalanmıştır. Afyonkarahisar ili fert başı 1263 dolar gelirle kanundan faydalanan iller arasındadır (Maliye Bakanlığı, 1 seri no.lu genel tebliğ). Uygulamanın başlamasına müteakip 5350 sayılı kanunla yapılan değişiklikle kanun kapsamı genişletilmiş, bu sefer Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nca 2003 yılı için belirlenen sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasına göre endeks değeri eksi olan iller kapsama girmiştir. Böylece 2005 yılı itibarıyla 13 ilimiz daha kanundan faydalanmaya başlamıştır.

5084 sayılı kanun, uygulandığı toplam 9 yıl boyunca 4 defa değişikliğe uğramıştır. 2005 yılında çıkarılan 5350 sayılı kanun ve 2007 yılında çıkarılan 5615 sayılı kanunlarla teşvikten faydalanma koşulları 2 defa değiştirilmiştir. 2009 yılında çıkarılan 5838 sayılı kanun ve 2010 yılında çıkarılan 5951 sayılı kanun ile de teşvik süresi de iki defa uzatılmıştır. Uygulama 3 ayrı idare tarafından yürütülmüş olup, gelir vergisi stopajı teşviki ve bedelsiz arsa tahsis teşviki Maliye Bakanlığı tarafından, SSK primum teşviki Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından, enerji teşviki ise Hazine Müsteşarlığı tarafından yürütülmüştür.

5084 sayılı kanunun ilk teşvik aracı gelir vergisi stopajı teşvikidir. İkinci teşvik unsuru ise ssk primum işveren hissesi teşviki olup, her iki teşvikten de faydalanma koşulları paralellik arz etmektedir. Firmalar kanunun ilk haline göre sağladıkları her ek istihdam karşılığında her iki teşvikten de faydalanabilmıştır. Daha sonra çıkarılan kanunlarla 2005 yılında asgari 30 işçi çalıştırma şartı getirilmiş, 2007 yılında ise bu sayı 10'a düşürülmüştür.

Bedelsiz yatırım yeri tahsis kanunun üçüncü ve en büyük, uygulama açısından da en zor teşvik unsurudur. Bu teşvikten faydalanmak için en az 10 işçi istihdam etmek ve tahsis olunacak arazinin rayiç bedelinin en az 3 katı tutarında yatırım yapmak gerekmektedir. Bunun yanında tahsis duyurulan araziye başvuran firmalardan sırasıyla en fazla istihdam sağlayanlar, yatırım tutarı en yüksek olanlar, kooperatifler, halka açık anonim şirket olanlar öncelikli olacaktır (Bakanlar Kurulu Kararı, 2004:madde 11). Bu teşvik aracının istihdam koşulu da 2005 yılındaki değişiklikle 30'a çıkarılmış, 2007'de ise 10'a düşürülmüştür.

Son olarak enerji desteği teşviki, firmaların elektrik faturalarının belli kısımlarını çalıştırılan işçi sayısı ile orantılı olarak karşılamaktadır. Bu teşvik diğerlerinden farklı olarak belli sektörlerle verilmektedir. Hangi sektörlerin teşvikten faydalanacağı asgari işletme kapasiteleri ve alt sektör açıklamaları ile

birlikte Hazine Müsteşarlığı tarafından açıklanmıştır (Hazine Müsteşarlığı 2004, madde 3). Buna göre tüm madencilik sektörleri hiçbir alt sektör ayrımı olmaksızın enerji desteğinden faydalanacaklardır.

5- ARAŞTIRMA

5.1- Araştırmanın Amacı

Ülkemizde gelişmiş ülkelerin aksine teşvik uygulamaları genişleyerek devam etmektedir. Uygulamaları teşviklerle hükümetler bir kısım vergi gelirlerinden vazgeçmekte, harcamalar yapmakta, karşılığında yatırımların hızlanmasını beklemektedir. Son yıllarda 4325 sayılı ve 5084 sayılı kanunlarla birbirine benzer genel nitelikte, içeriği fazla selektif olmayan, basit koşullara dayanan iki teşvik kanunu uygulanmıştır. Bunun yanında büyük çaplı yatırımları hedefleyen yatırım indirimi (GVK, mülga 19) uygulanmış, akabinde indirimli kurumlar vergisi (KVK, madde 32) teşviki uygulanmaya başlanmıştır.

5084 sayılı kanunun temel hareket noktası ek istihdam sağlayan firmaların, bu istihdamdan kaynaklanacak işçi maliyetlerinin kısmen veya tamamen karşılanmasıdır. Mermer imalatı ise mermerlerin kesilmesi, şekillendirilmesi, cilalanması ve taşınmasını içeren, emeğin sermayeye göre daha yoğun kullanıldığı bir sektördür. Teşvik alan firmaların, kanunun verdiği imkânlardan faydalanarak sağladıkları ucuz emeği teşvik uygulaması boyunca koruyabilmeleri (toplam 9 yıl) ve sonrasında devam ettirebilmeleri, teşvik uygulamasının başarısını gösterecektir. Firmaların emek maliyetlerinde önemli etkilere sahip olan bu teşviklerin, firmaların büyüme performansları üzerindeki etkinliği, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmada teşviklerden faydalanan firmalar ile faydalanmayan firmaların büyüme performansları ölçülerek teşviklerin işlerliği test edilecektir.

5.2- Literatür

Firmaların büyüme performanslarını belirleyen faktörlerin neler olduğu konusunda birçok çalışma mevcut olmakla beraber vergi teşviklerinin etkileriyle ilgili yapılan çalışmalar sınırlıdır. Yine araştırmacıların bu yöndeki çalışmaları, firmaların büyüme performansından çok firma kararları üzerindeki etkilerini ölçme yönündedir. Aynı şekilde 5084 sayılı kanunun firmaların ekonomik davranışlarına etkileri ile ilgili bazı çalışmalar yapılmıştır. Tablo 1’de çeşitli teşvik ve yardım uygulamalarının firmaların büyüme, yatırım kararı, kuruluş yeri tercihi, ar-ge faaliyeti gibi değişkenlerini nasıl etkilediği görülmektedir. Çalışmalarda ortak sonuçlara ulaşılammıştır.

Tablo 1: Vergi Teşviklerinin Etkinliği İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Araştırmacı	Yapılan Çalışma	Pozitif Sonuç	Negatif Sonuç
Bartik (1989)	Yeni giriş yapmış küçük işletmeler üzerindeki etkisi	X	
Coughlin vd. (1991)	Vergi indirimlerinin yabancı direkt yatırımların yer seçimleri üzerindeki etkisi	X	

Bartolome ve Spiegel (1997)	Devlet teşvikleri ile imalat sanayi istihdamı arasındaki ilişki	X	
Dalenberg ve Partridge(1995)	Düşük vergilerin büyükşehirlerdeki istihdam üzerine etkisi	X	
Mamuneas ve Nadiri (1996)	Kamu destekli Ar-ge'nin, ar-ge maliyetleri üzerine etkisi	X	
Hall ve Reenen (2000)	Ar-ge vergi kredilerinin özel sektör ar-ge yatırım kararları üzerine etkisi	X	
Guellec ve Potterie (2003)	Devlet harcamaları ile özel kesim ar-ge harcamaları arasındaki ilişki	X	
Russo(2004)	Ar-ge teşviklerinin fayda-maliyet analizi	X	
Ay (2005)	Yatırım teşvikleriyle toplam sabit yatırımlar arasındaki ilişki	X	
Carlton (1983)	Vergi teşvik programlarının firmaların kuruluş yeri seçimi üzerinde bir etkisi		X
Modifi ve Stone(1990)	Hükümet transfer ödemelerinin ile net yatırım ve istihdam üzerine etkisi		X
Goss ve Philips(1999)	Vergi teşvikleri ile bölgesel ekonomik büyüme ve işsizlik arasındaki ilişki, yüksek işsizlik oranları mevcutsa;		X
	Vergi teşvikleri ile bölgesel ekonomik büyüme ve işsizlik arasındaki ilişki, düşük işsizlik oranları mevcutsa;	X	
Bondonio ve Engberg(2000)	Kuruluş yeri tahsislerinin yerel işsizlik üzerine etkileri		X
Robson ve Bennet(2000)	Hükümet destekleri ile KOBİ büyümesi arasındaki ilişki		X

Genel olarak teşviklerin firmaların kararları ve büyümeleri üzerindeki etkilerinde ortak bir görüşe varılamamışken, direkt olarak 5084 sayılı kanunun firmalar üzerinde ne gibi etkiler gerçekleştirdiği, yapılan birkaç çalışmada ortaya konmuştur. Bu çalışmalarda Ersungur ve Yalman (2009) tarafından Sivas Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren 80 firmadan, ihracatlarının satışlar içersindeki payı %10'dan fazla olan 17 firma üzerinde yapılan araştırmada, uygulamanın firmaların ihracat oranlarında

olumlu etkilere sahip olduğu ve firmaların ihracat yapma eğilimlerinin artışına katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özdaş(2009) tarafından Diyarbakır'da teşvik uygulamalarından (5084 sayılı kanun ve diğerleri) faydalanan 80 firma üzerinde yapılan çalışmada, firmalar teşviklerin yetersiz olduğunu, ihracat ve yenilik yapabilmeleri için teşviklerin daha da artırılarak devam ettirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Çam ve Esengün(2011)'ün Osmaniye organize sanayi bölgesi firmaları üzerinde yaptıkları araştırmada, 5084 sayılı kanunun bu bölgede faaliyet gösteren firmaların yatırım kararlarında etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

5.3- Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Afyonkarahisar'da faaliyet gösteren mermer imalat firmalarıdır. Örneklemde yer alan firma sayısı ise 90'dır. Afyonkarahisar Türkiye İstatistik Kurumunca 2001 yılı gsyih'si 1.263 dolar hesaplandığı için (1.500 doların altında) 5084 sayılı kanun kapsamına alınmıştır. Afyonkarahisar'daki mermer imalat firmalarının Afyonkarahisar organize sanayi bölgesi ve İscehisar organize sanayi bölgesi ile bu endüstri bölgelerinin bitişik alanlarında kümelenedikleri gözlemlenmiştir. Bu iki bölgede yapılan anket uygulaması ile 47 adet teşviklerden faydalanan firma, 43 adet hiçbir teşvikten faydalanamayan firma tespit edilmiştir. Ancak anket sonuçlarının değerlendirilmesinde teşvikten faydalandığını belirten iki adet firmanın anket bilgileri çelişkili cevaplar içerdiği için analize dâhil edilmemiştir. Yani gözlem sayısı teşvikten faydalanan firmalar için 45, faydalanmayanlar için 43'tür. Anketler, firmaların sahibi, ortağı veya müdür, muhasebe ve satış sorumluları gibi üst düzey yöneticileri ile yüz yüze görüşme usulüyle yapılmıştır.

Araştırmanın güçlü yanı araştırmanın mermer imalat endüstrisinde yapılmasıdır. Çünkü mermer imalatı, Afyonkarahisar'la beraber tüm çevre bölgede var olan bir sektördür ve yaş itibarıyla 20 yıldan daha fazla bir süre önce genişlemeye başlamıştır. Ayrıca mermer imalatçılarının Afyonkarahisar'ın 2 ana bölgesinde kümelenmiş olması tüm alanın taranmasını sağlamış ve sağlıklı bir örneklem dağılımı gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın zayıf yanı ise, örneklem sadece Afyonkarahisar'da faaliyet gösteren firmalardan oluşmasıdır. Çalışma sadece Afyonkarahisar'da teşvikten faydalanan ve faydalanmayan firmalardan oluşmaktadır. Çevre illerde teşvikten faydalanmayan firmalara anket yapılmamıştır.

5.4- Araştırmanın Verileri

Çalışmanın verileri, 2013 Şubat ayında söz konusu Afyonkarahisar'da söz konusu iki sanayi bölgesinde 90 firmaya uygulanan ve 4 kategoride 30 sorudan oluşan anket uygulamasıyla elde edilmiştir (Ek 1:Anket Formu). Anketin ilk bölümü firma bilgilerini, ikinci bölümünü teşvik faydalanma bilgilerini, üçüncü bölümü büyümeye ilişkin bilgileri, dördüncü bölüm ise yenilik faaliyetlerini içermektedir.

Firmaların büyüme analizi, cirolar üzerinden analiz edilecektir. Bir firmanın satış rakamları, firmanın büyüdüğünü gösteren en temel değişkendir. Analizde satışları artıran 11 bağımsız değişken belirlenmiştir. Bunlar teşvik kaynaklı olanlar ve firmaların kendine has özelliklerinden kaynaklanan değişkenlerdir. Teşvik kaynaklı değişkenler GV stopajı, SSK primi ve enerji teşviklerinin faydalanma süreleridir. Ayrıca bu değişkenler gölge değişken olarak alınarak teşviklerden faydalanan firmaların, faydalanmayanlardan ayırıcı özelliğini oluşturmuştur. Böylelikle teşvik alan firmaların faydalanmayan firmalara göre nasıl büyüdükleri gözlemlenebilecektir.

İki gruptaki bu 11 bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisi toplu olarak ele alınacaktır. Analizde kullanılan tüm değişkenler ve tanımlamaları aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 2: Çalışmada Kullanılan Değişkenler ve Tanımları

BAĞIMLI DEĞİŞKENLER	TANIMLAMALAR
BYMS	Firmanın teşvik kullanımından sonra satışlarında artış meydana geldiyse “1”, satışları aynı kaldıysa veya azaldıysa “0”
BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLER	TANIMLAMALAR
YAS	2013 yılı ile firmanın kuruluş tarihi arasındaki fark
BÖLC	Kuruluş tarihindeki çalışan sayısı (2003 yılından önce kurulan firmalar için başlangıç ölçeği 2003 yılındaki çalışan sayı olarak alınmıştır.)
GVT (Gölge değişken)	Firma GV teşvikinden faydalanmışsa “1”, faydalanmamışsa “0”
SSKT (Gölge değişken)	Firma SSK teşvikinden faydalanmışsa “1”, faydalanmamışsa “0”
ET (Gölge değişken)	Firma Enerji teşvikinden faydalanmışsa “1”, faydalanmamışsa “0”
GVTS (Faydalanma Süresi)	GV teşvikinden faydalanılan yıl sayısı
SSKTS (Faydalanma Süresi)	SSK teşvikinden faydalanılan yıl sayısı
ETS (Faydalanma Süresi)	Enerji teşvikinden faydalanılan yıl sayısı
ED	Girişimcinin mezun olduğu okul; ilköğretim “1” lise “2”, lise “3”, lisans “4”, lisansüstü “5”
TCRB	Girişimci çalışan, yönetici ve/veya girişimci olarak aynı, benzer ve/veya farklı sektörde tecrübe sahibi ise “1”, değilse “0”
ŞB	Firmanın faaliyet gösterdiği merkezin dışında üretim ve/veya satış /pazarlama amaçlı şubesi varsa “1”, yoksa “0”

Tablo 2’de tanımlanan değişkenler arasındaki ilişkilerin gözlemlenebilmesi için lojistik regresyon modeli ve bahis oranı kullanılmıştır.

$$E(y_k) = \pi_k \frac{\exp(\beta_0 + \beta_1 x_{1k} + \beta_2 x_{2k} + \dots + \beta_m x_{mk})}{1 + \exp(\beta_0 + \beta_1 x_{1k} + \beta_2 x_{2k} + \dots + \beta_m x_{mk})}$$

Formundaki bu fonksiyona “Lojistik Fonksiyon” adı verilir. Bunlar 0 ve 1 asimptotlarına sahiptir ve böylece $E(y)$, 0 ile 1 sınırları arasında kalır. Lojistik fonksiyonun diğer bir özelliği de kolayca doğrusallaştırılabilir olmasıdır ve $\eta = \ln\left(\frac{\pi_k}{1-\pi_k}\right)$ dönüşümü yapılarak bağlantı fonksiyonu elde edilir. $\frac{\pi_k}{1-\pi_k}$ oranı ise bahis oranı olarak nitelendirilir. İn bahis için elde edilen

$$E(y_i) = \eta = \beta_0 + \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \dots + \beta_k x_{ki}$$

Modele lojistik regresyon modeli denir. $E(y_i)$ ise $-\infty, \infty$ arasında değer almaktadır. (Agresti, 1990:106, aktaran: Aktaş 2009)

6- BULGULAR

6.1- İstatistiksel Bulgular

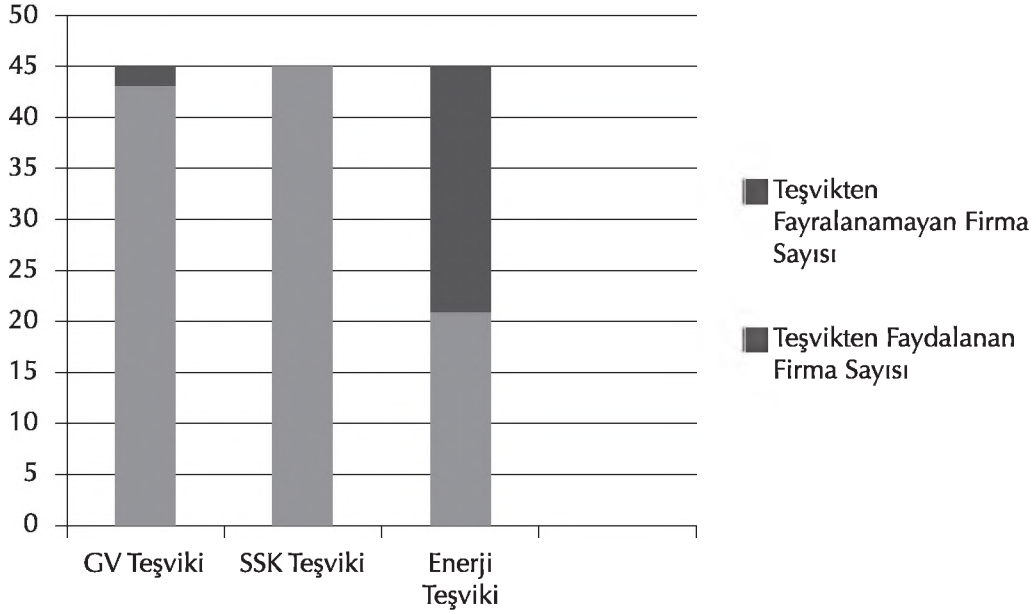
Tablo 3'te örnekleme dâhil firmaların gözlem sonuçları görülmektedir.

Tablo 3: Örnekleme Ait Açıklayıcı Değişkenler

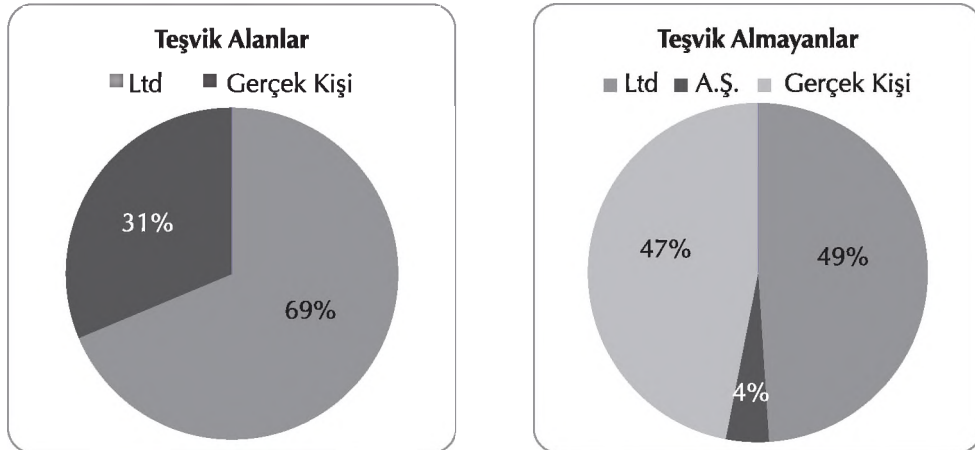
	Gözlem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
GVT	88	2.04	2.46	0	6
SSKT	88	2.47	2.96	0	8
ET	88	0.72	1.59	0	6
ED	88	2.13	1.35	1	5
ŞB	88	0.29	0.59	0	2
TCRB	88	0.84	0.39	0	2
YAS	88	13,48	6.71	2	27
BÖLC	88	9.34	9.60	2.5	35
GVT (dummy)	88	0.47	0.50	0	1
SSKT (dummy)	88	0.51	0.50	0	1
Et (dummy)	88	0.22	0.42	0	1
BYMS	88	943.46	2.526.12	-375	20000

Örneklemede yer alan firmaların yaş ortalaması teşvik alanlar için 13,17 yaş, almayanlar için 13,81 yaştır. Tüm firmaların yaş ortalaması 13,48 yaştır. Yaş ortalamasının her iki grup içinde aynı olması, sonuçlarının daha sağlıklı olmasını sağlayacaktır.

Grafik 1'de teşvikten faydalandığını bildiren firmaların hangi teşviklerden faydalandığı görülmektedir. GV teşviki ile SSK teşvikinin faydalanma koşulları aynı olduğu için bu teşviklerden faydalanan firmalar her ikisinde de faydalanmaktadırlar. Bu yüzden bu iki teşvikten faydalananların sayıları paralellik göstermektedir. Enerji teşvikinin faydalanma koşulları diğerlerine göre daha ağır olduğu için bu teşvikten faydalananların sayısı, yarıdan daha azdır.

Grafik 1: Firmaların Teşviklerden Faydalanma Durumu

Grafik 2’de örnekleme de yer alan firmaların teşvik alanlar ve almayanlar olarak sınıflandırılmış haliyle hukuki yapıları gözlemlenmektedir. Buna göre teşvik alan firmaların almayanlara göre daha kurumsal oldukları görülmektedir. Teşvik almadığını belirten firmalardan 2 tanesinin anonim şirket yapısında olduğu dikkat çekmektedir.

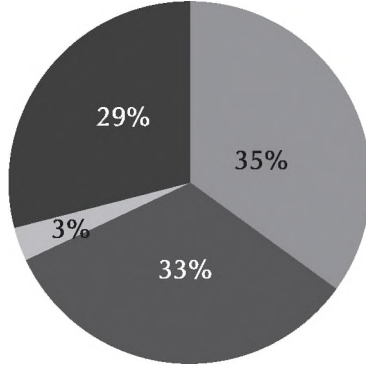
Grafik 2: Örnekleme de Yer Alan Firmaların Hukuki Yapısı

Grafik 3’te, örnekleme de yer alan firmalardan teşvik alanların ihracat durumları yer almaktadır. Uygulama öncesinde ihracatı olmayan iki grubun uygulama sonrası durumlarını kendi içinde değer-

lendirirsek, uygulama öncesi ihracatı olmayanların ($0,29+0,35=0,64$), uygulama sonrasında ihracata başlama oranı ($0,35/0,64=0,54$) %54'tür. Buna göre teşvik alan firmaların yarısından fazlası, teşviklerle beraber ihracata da başlamıştır.

Grafik 3: Örneklemdaki Teşvik Alan 45 Firmanın İhracat Verileri

Teşvik Alan Firmaların İhracat Verileri

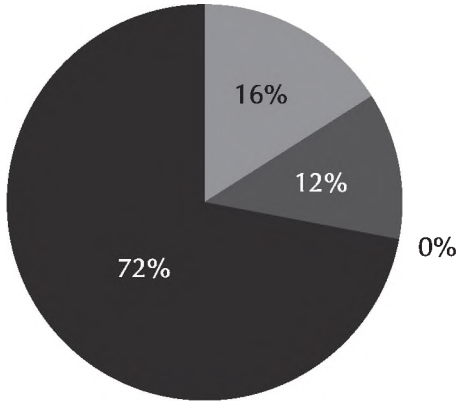

- Teşvik almaya başladıktan sonra ihracata başladım.
- Teşvik öncesinde ve sonrasında hep ihracatım vardı.
- Teşvikten önce ihracatım var iken, teşvik almaya başladıktan sonra ihracatım kesildi.
- Hiçbir zaman ihracatım olmadı.

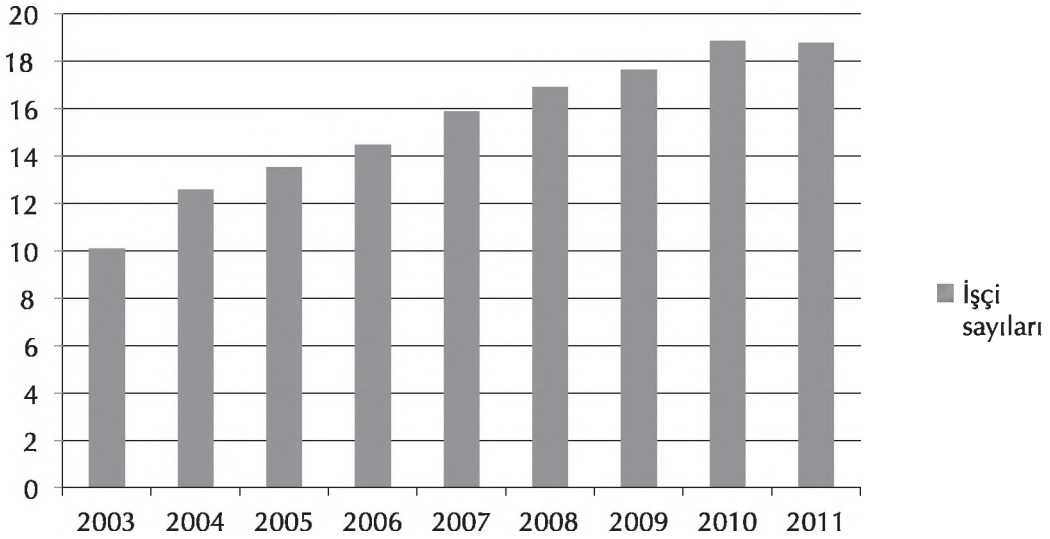
Grafik 4'te ise teşvik almayan firmaların ihracat durumları gözlemlenmektedir. Buna göre teşvik almayan firmaların %72'si hiçbir zaman ihracat yapmamış, %16'sı ise teşvik dışı etkenlerle ihracata başlamıştır. İki grafik karşılaştırıldığında birinci grubun ikinci gruba göre daha dışa dönük olduğu ve daha rekabetçi olabileceği görülmektedir.

Grafik 4: Örneklemdaki Teşvik Almayan 43 Firmanın İhracat Verileri

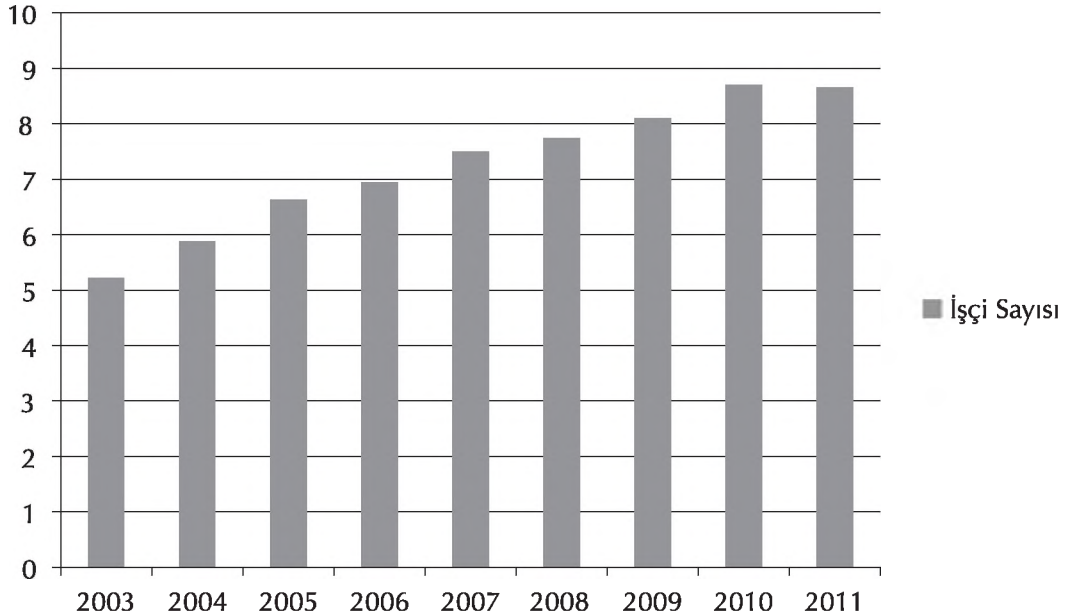
Teşvik Almayan Firmaların İhracat Verileri

- Uygulama başında ihracatım yoktu, uygulama müddetinde ihracata başladım.
- Uygulama öncesinde ve sonrasında hep ihracatım vardı.
- Uygulama öncesinde ihracatım varken, sonradan yok oldu.
- Hiçbir zaman ihracatım olmadı.

Grafik 5: Teşvik Alan Firmaların Yıllar İtibariyle Ölçek Büyüklüğü

Son olarak grafik 5 ve 6'da örneklemdaki firmaların 2003-2011 seyri boyunca ölçek büyüklüklerinin ortalamaları görülmektedir. Buna göre teşvik almayan firmaların ölçeği hiçbir zaman teşvik alanların ölçeğini yakalayamamıştır. Teşvik alan firmaların teşvik almaya başlamadan önceki ölçek büyüklükleri dahi teşvik almayan firmaların en yüksek ölçeğinden daha büyüktür.

Grafik 6: Teşvik Almayan Firmaların Yıllar İtibariyle Ölçek Büyüklüğü

Tablo 4'te korelasyon analizi sonuçları görülmektedir. Analize göre BYMS bağımlı değişkeniyle tüm bağımsız teşvik değişkenleri arasında (GVT(-0,01), SSKT(-0,17), ET(0,16)) arasında zayıf bir ilişki vardır. Yine BYMS ile YAS(0,13), BOLC(-0,15), ED(0,13), ve BÖLC(0,42) arasında sıfır etrafında kümeleşen zayıf bir ilişki vardır. TCRB bağımsız değişkeni ile BYMS arasında ise kuvvetli bir ilişki vardır.

Tablo 4: Korelasyon Analizi Sonuçları

	BYMS	YAS	BÖLC	ED	TCRB	ŞB	GVT (Dummy)	ET (Dummy)	SSKT (Dummy)
BYMS	1								
YAS	0,13	1							
BÖLC	-0,15	0,04	1						
ED	0,13	-0,07	0,36	1					
TCRB	-0,17	0,22	0,15	-0,15	1				
ŞB	0,06	0,06	0,33	0,09	0,05	1			
GVT (Dummy)	-0,01	0,06	0,26	0,17	-0,01	0,25	1		
ET (Dummy)	0,16	0,20	0,42	0,18	0,08	0,18	0,56	1	
SSKT (Dummy)	-0,17	-0,04	0,35	0,18	0,00	0,22	0,93	0,53	1

6.2- Satışlar Üzerinde Etkili Değişkenler

Tablo 5'te logit modelde cirolar üzerinde etkili olan bağımsız değişkenler gözlemlenmektedir.

Tablo 5: Logit Modelde BYMS Üzerinde Etkili Olan Değişkenler

Satışlar	Odds Ratio	Std. Err.	z	P ' z
YAS	1,03	-0.054	0,61	0.541
BÖLC	0,86	-0.044	-2,91	0.004
GVT (dummy)	0,25	-0,19	-1,78	0.075
ET (dummy)	32,43	48,02	2.35	0.019
ED	2.43	0,94	2.30	0.022
TCRB	1.43	1.32	0.39	0.693
ŞB	2.75	2,10	1.33	0.184
Sabit	2.083	1.477	1.04	0.300

R²: 0.320 Prob ' chi2: 0.001

Buna göre ET bağımsız değişkeninden faydalanan firmalar, faydalanmayanlara göre 32,43 kat daha fazla büyüme şansına sahiptirler. GVT değişkeninden faydalanan firmalar ise faydalanmayan firmalara göre 0,25 kat daha fazla büyüme şansına sahiptirler. SSKT değişkeni ise VIF değerlerinden dolayı model dışı bırakılmıştır. Tablo 6'da doğrusal olasılık modelinden elde edilen VIF değerleri yer almaktadır. Buna göre, GVT ve SSKT değişkenlerinin hesaplanan VIF değerleri eşik değer olarak kabul edilen 5'ten büyük olduğu için bu değişkenlerin doğrusal bağlantı sorununa neden olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Değişkenlerin VIF Değerleri

Değişken	VIF	1/VIF
GVT(Dummy)	11,63	0,91
SSKT (Dummy)	12,01	0,91
ET (Dummy)	1,79	0,47
YAS	1,25	0,19
BÖLC	1,88	0,46
ED	1,31	0,23
TCRB	1,14	0,12
ŞB	1,22	0,18

Firmanın kendi özelliklerinden kaynaklanan değişkenlerden ise, ŞB değişkeni 2.75 kat etkiye sahiptir. YAS ve TCRB değişkenlerinin daha az etkisi vardır.

7- SONUÇ

Bu çalışmada 5084 sayılı yatırımın ve istihdamın teşviki kanunun Afyonkarahisar'da faaliyet gösteren mermer imalat firmalarının büyüme çabaları üzerinde ne gibi etkilere sahip olduğu incelenmiştir. Buna göre çalışma alanını oluşturan Afyonkarahisar mermer imalat firmaları, 5084 sayılı kanunun dört teşvik unsurunun üçünden faydalanma (kuruluş yeri tahsisi hariç) imkânına sahip olmuşlardır. Teşviklerden faydalanabilmek için ana koşul ek işçi istihdam etmektir. Afyonkarahisar ilinde mermer imalat firmalarının kümelendiği Afyonkarahisar Organize sanayi bölgesi ve İscehisar ilçesinde yapılan saha çalışmasında anketler yoluyla veriler toplanmış ve 45'er adet teşvik alan ve almayan firma belirlenmiştir. Kurulan bahis oranı modeliyle gölge değişken olarak belirlenen teşvik unsurlarıyla teşvik alan ve almayan firmalar sınıflandırılmış, hangi teşvikin, teşvik alan firmalar üzerinde alman firmalara göre kaç kat büyüme şansına sahip olduğu hesaplanmıştır.

Çalışmada ulaşılan sonuçlara göre enerji teşvikinin, büyüme üzerinde etkili sonuçlar doğurduğu gözlemlenmiştir. Enerji teşvikinden faydalanan firmaların satışları, faydalanmayanlara göre 32,43 kat daha fazla büyüme şansına sahiptir. Enerji teşvikinin anlamlı etkisinin ön plana çıkmasının endüstri özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Mermer ürünlerinin imalatı büyük oranda enerji maliyetlerine dayanmaktadır. Devasa büyüklükteki mermer blokların yerlerinin kazılması, kesilerek

çıkarılması, bu kütlelerin fabrikalara taşınarak buralarda tekrar kesilmesi ve şekillendirilmesi, taşların fabrikaya giriş çıkışının ve fabrika içinde dahi taşınmasının vinçler yoluyla yapılması, elektrik enerjisi- ni (ve akaryakıt enerjisini) en büyük maliyet unsuru yapmaktadır. İşçilik maliyetleri ise enerji maliyet- lerinden sonra gelmektedir.

Sonuç olarak 5084 sayılı kanunun firmaların büyüme performansı üzerindeki etkisi pozitif sonuç ver- mektedir. 5084 sayılı kanunun uygulama sonuçlarıyla ilgili vurgulanması gereken 3 husus bulunmaktadır.

Birincisi uygulama sektörler itibariyle daha selektif teşvik unsurları içermelidir. Teşvik unsurları farklılaştırılmalı, her sektör itibariyle en etkili olabilecek teşvik verilmelidir. Ulaşılan sonuçta yüksek oranda benzerlik gösteren GV ve SSK teşviklerinin, ikisinin beraber etkili olmadığı görülmüştür. Bu- na göre selektif olmayan genel uygulamaların verimsiz teşvikler olduğu görülmektedir. 5084 sayılı kanundaki bu sonuç dikkate alındığında, bu kanun sonrası yürürlüğe konulan yeni teşvik paketi, çok daha fazla teşvik unsuru içermektedir. 5084 sayılı kanun 4 teşvik unsuru içerirken, yeni teşvik paketi toplam 8 teşvik unsuru içermektedir. Yeni teşvik paketi sektör ayrımı içermektedir ancak hemen hemen tüm sektörler ülkenin tamamında teşvik edilmektedir. Dolayısıyla yeni teşvik paketinin kapsamının daraltılması ve sadece belli bir kısım yatırımların desteklenmesi daha etkili sonuçlar doğuracak, ayrıca gereksiz yere vergi kayıpları da yaşanmamış olacaktır.

İkinci husus teşvik kanunları sürekli uzatılmamalıdır. Vergi yükümlülerinin vergi teşviklerinden yararlanma amaçları ile vergi koyucuların vergi teşviklerini oluşturma amaçları arasında farklılıklar bulunmaktadır (Giray, 2012:40). Kanunun sağladığı ayrıcalıkların, sadece belirli amaçları sağlamak için geçici süreli destekler olduğu vurgulanmalıdır. Teşviklerin sürekli uzatılması, firmalar tarafından sürekli olarak hükümetten koparılabilecek bir ayrıcalık olarak görülmektedir ve sürekli bu konuda baskı yapılmaktadır. Bu konuda hükümetler ketum tavırlar belirlemeli ve teşvikleri popülist siyasete konu etmemelidir.

Son olarak 5084 sayılı kanunun 3 ayrı idare tarafından yürütülmesi teşvikten faydalananlar için ek maliyetler ve bürokratik sıkıntılar yaratmıştır. GV teşviki Maliye Bakanlığı'nca, SSK teşviki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca, kuruluş yeri tahsisi Hazine Müsteşarlığı'nca, elektrik teşviki Ticaret Bakanlığı'nca yürütülmüştür. Ancak 2011'de 637 sayılı KHK ile kurulan Ekonomi Bakanlığı ve bün- yesindeki Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü, yatırım teşvikleri, ihracat teşvikleri, serbest bölgeler konusunda tek uygulayıcı kuruluş olarak görev yapmaya başlamıştır. Bu husus yeni teşvik paketinin daha etkin uygulanmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- GİRAY F., Vergi Teşvik Sistemi ve Uygulamaları, Ekin Basın Yayım Dağıtım Bursa, 2012
- TAN Hong W., BATRA Geeta, Enterprise Training in Developing Countries, The World Bank Pri- vate Sector Development Department, September, 1985

Makaleler

- AKTAŞ C., Lojistik Regresyon Analizi: Öğrencilerin Sigara İçme Alışkanlığı Üzerine Bir Uygula- ma, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 26, 2009, s.107-121

- AY H.M., Yatırım Teşviklerinin Sabit Sermaye Yatırımları Üzerindeki Etkisi, Selçuk Üniversitesi Karaman İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 5, Sayı 2, 2005, s.177-184
- BARTIK Timothy, Small Buiness Start-Ups in the United States: Estimates of the Effects of Characteristics of States, Southern Economic Journal, Vol.55 No.4, 1989, s.1004-1018
- BATES Timothy, Entrepreneur Human Capital Endowments And Minority Business Viability, The Journal Of Human Resources, Vol 20 No 4, 1985, s.540-554
- BARTELOMO Charles A. M. De, SPEGEL Mark M., Does State Economic Development Spending Increase Manufacturing Employment? Journal Of Urban Economics Vol 41, 1997, s.153-175
- BONDONIO Daniele, ENGBERG Jhon, Enterprise Zones and Local Employment: Evidence From The States' Programs, Regional Scince and Urban Economics, Vol 30, 2000, s.519-549
- CARLTON Dennis W., The Location And Employment Choices Of New Firms: An Econometric Model With Discrete And Continuos Endogenous Variables, Review of Economics and Statics, Vol.65 No.3, 1983, s.440-453
- CHAPPELL F., KIMENYI S., MAYER Walter, Probability Model of Entry and Market Structure With an Application to U. S. Industries During, Southern Economic Journal, Vol 56 No 4, 1990 s.918-927
- CEFIS Elena, MARSILI Oriett, Survivor: The Role of Innovation in Firms Survival, Research Policy, Vol 35 2006, s.626-641
- COLOMBO M. G., GRILLI Luca, Founders' Human Capital and The Growth of New Tecnology-Based Firms: A Compoetence-Based View, Reseach Policy, Vol 34, 2005, s.795-816
- COUGHLIN Cletur C. TERZA Joseph V. ARROMDEE Vachira, State Characteristics and The Location Of Foreign Direct Investment Within The United States, The ReviewOf Economics and Statics, Vol 73 No 4, 1991, s.675-683
- ÇAM Hasan, ESENGÜN Kemal, Organize Sanayi Bölgeleri ve Uygulanan Teşvik Politikalarının İşletmeler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde Bir Uygulama, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt 13, 2011, s. 55-63
- DALENBERG Douglas R, PARTRIDGE Mark D., The Effects Of Tax, Expenditures And Public Infrastructure On Metropolitan Area Employment, Journal Of Regional Scince, Vol 35 No 4, 1995, s.617-640
- ERSUNGUR Ş. Mustafa, YALMAN İlkey Noyan, Bölgesel Kalkınmada İhracat Teşviklerinin Etkinliği: Sivas İlinde Bir Uygulama, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 10 Sayı 1, 2009, s.81-98
- FOLTA Timothy B., COOPER Arnold C., BAIK Yoon-Suk, Geographic Cluster Size and Firm Performance, Journal of Business Venturing, Vol 21, 2006, s. 217-242
- GOSS Ernest P., PHILIPS Joseph M., Do Business Tax Invetives Contribute To A Divergence in Economic Growth?, Economic Development Quarterly, Vol 13 No 3, 1999, s.217-228
- GRAY Colin, Entrepreneurship, Resistance to Change and Growth in Small Firms, Journal of Small Business and Enterprise Development, Volume 9, Number 1, 2002, s.66-72
- GUELLEC Dominique, POTTERIE Bruno, The Impact Of Public R&D Expenditure On Business R&D, Economics Innovation and New Technology, Vol 12(3), 2003, s.225-243
- GÜNALP B., ÖZEL H., Rekabet Politikasının Esasları, Siyasa Dergisi, Sayı 1, 2005, s.63-84

- HALL Bronwyn H., REENEN John Van, How Effective Are Fiscal Incentives for R&D A Review Of The Evidence, Research Policy, Vol 29, 2000, s. 449-469
- KARAKAYA F., STAHL Micheal J., Entry and Market Entry Decisions in Consumer and Industrial Goods Markets, Journal Of Marketing, Vol 53 No 2, 1989 s.80-91
- KARAKAYACI Ö., Ekonomik Büyüme ve Girişimcilik Aktivitelerinde Kümeleşmenin Rolü: Bursa ve Konya Kümeleri Örneğinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Megaron Dergisi, Cilt: 5 Sayı: 3, 2010, s.149-159
- KARAÖZ M., ALBENİ M., DEMİRGİL H., İş Kuluçkalarında Yeni Kurulan Girişimlerin Hayatta Kalmalarını Etkileyen Faktörler, Finans Politik &Ekonomik Yorumlar Dergisi, Cilt 48, Sayı 557, 2011 s.69-84
- KIMURA Fukunari, KIYOTA Kozo, Exports, FDI and Productivity: Dynamic Evidence from Japanese Firms, Review of World Economics, Vol 142 No 4, 2006, s.695-719
- KLEPPER Steven, SIMONS Kenneth L, Industry Shakeouts and Technological Change, International Journal of Industrial Organization, Vol 23, 2005, s.23-43
- MAMUNEAS Theofanis P., NADİRİ M. Ishaq, Public R&D Policies and Cost Behavior Of The US Manufacturing Industries, Journal Of Public Economics Vol 63, 1996, s.57-81
- MODIFI Alaeddin, STONE Joe A., Do State Local Taxes Affect Economic Growth? The Review of Economics and Statics, Vol 72, No 4, 1990, s.686-691
- PEREZ S.E., LLOPIS A.S., LLOPIS J.A.S., The Determinants of Survival of Spanish Manufacturing Firms, Review of Industrial Organization, Vol.25, 2004, s.251-273
- ROBSON Paul J. A., BENNETT Robert J., SME Growth: The Relationship With Business Advice and External Collaboration, Small Business Economics, Vol 15, 2000, s.193-208
- RUSSO Benjamin, A Cost-Benefit Analysis Of R&D Tax Incentives, Canadian Journal of Economics, Vol 37, No 2, 2004, s.313-335
- WAGNER Joachin (1995), Exports, Firm size And Firm Dynamics, Small Business Economics Vol 7, 1995, s.29-39

Diğer Kaynaklar

- Bakanlar Kurulu Kararı, 2012/3305 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında, 19.06.2012 Tarih ve 28328 Sayılı Resmi Gazete
- DEMİRGİL H., Firmaların Hayatta Kalma ve Büyüme Performansını Belirleyen Faktörler: Göller Bölgesi Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008
- Hazine Müsteşarlığı, 1 Seri No.lu Enerji Desteği'nin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ, 09.06.2004 Tarih ve 25487 Sayılı Resmi Gazete
- KANUN, 5084 Sayılı Yatırımın ve İstihdamın Artırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında, 06.02.2004 Tarih ve 25365 Sayılı Resmi Gazete
- KARAÖZ M., DULUPÇU M.A., ALBENİ M., DEMİRGİL H., SUNGUR O. (2012), İşletme Kuluçkalarında Sunulan Destek Hizmetlerinin Yeni Kurulan Firmaalrın Hayatta Kalabilirliği Üzerine

Etkisi: İş Geliştirme Merkezleri (İŞGEM) Örneği, 4. Yerel Ekonomiler Kongresi, Gümüşhane Üniversitesi,

- Maliye Bakanlığı, 1 Seri No.lu Yatırımın ve İstihdamın Teşviki Genel Tebliği, 17.04.2004 Tarih ve 25346 Sayılı Resmi Gazete
- ÖZDAŞ Y., Türkiye’de Uygulanan Yatırım Teşvikleri ve Diyarbakır Bölgesinde Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, 2009

EK 1

Afyonkarahisar Mermer Endüstrisi İmalat Firmalarının 5084 sayılı Vergi Teşvik Kanunu’ndan Faydalanma ve Faydalanma/Faydalanmama Sonucu Hayatta Kalma ve Büyüme Performansı Değerlendirme Anketi

Afyonkarahisar ili Mermer İmalat Endüstrisinde Faaliyet Göstermekte olan Sayın Firma Sahibi/Ortağı/Yöneticisi/Muhasebecisi;

Firmalar, serbest piyasa ekonomisinde üretimi sağlayan tüzel kişiliklerdir. Güçlü firmalar oluşturmak her ekonomide arzulanan bir durumdur. Ancak yapılan akademik çalışmalar firmaların büyük bir kısmının doğduktan birkaç yıl içerisinde faaliyetini terk ettiğini göstermektedir. İktisatçılar, uzun yıllardır bu konuda ürettikleri çalışmalarda firmaların hayatta kalmasını etkileyen birçok faktör olduğunu tespit etmişlerdir. Yapılan çalışmalar analiz edildiğinde firmaların hayatta kalma çabaları, firmanın yapısı, bulunduğu bölge, ortak sayısı gibi kendine has özellikler, faaliyette bulunduğu sektör, endüstrinin özellikleri, girişimcinin yaşı, eğitimi gibi özellikler veya hükümetlerin teşvikleri, sektör politikaları, genel ekonomik politikalar gibi birçok değişkenden kaynaklandığı gözlemlenmektedir. Firmaların hayatta kalma ve büyüme çabalarında yukarıda bahsi geçen birçok faktör etkili olurken, bu çalışmanın amacı, hükümet teşviklerinin yeni doğan firmaların hayatta kalma ve büyüme performanslarının nasıl etkilediğini gözlemlemektir. Bu vesileyle 2012 yılı itibariyle yakın geçmişte uygulaması yapılan (2004 -2009 yılları arası) 5084 sayılı Vergi Teşvik Kanunu’nun Afyonkarahisar ilinde yeni doğmuş olan mermer endüstrisi imalat firmalarının nasıl etkilendiği gözlemlenecektir.

5084 sayılı vergi teşvik kanunu, gelir vergisi stopaj teşviki, ssk primi işveren hissesi teşviki, enerji desteği teşviki ve bedelsiz yatırım yeri tahsis teşvikinden oluşmaktadır. Her firma, 5084 sayılı kanundaki koşulları sağladığı sürece yukarıdaki teşviklerden faydalanabilecektir. Ankette sorulan sorularla Afyonkarahisar mermer endüstri firmalarının bu teşviklerden faydalanıp faydalanmadığı, faydalananların ne kadar süreyle hangi teşviklerden faydalandığı, firmaların teşviklerden faydalanıp/faydalanmama sonucu ciro, karlılık, istihdam, ihracat, sermaye yapısı, ar-ge, yenilik gibi değişkenlerinin nasıl değiştiği ölçülecektir.

Bu çalışmanın sonuçları Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Destek Birimi tarafından desteklenen yüksek lisans tez projemizde değerlendirilecek olup başka bir amaç için kullanılmayacaktır. Çalışmaya verdiğiniz destek için teşekkür ederiz.

Anket Sahibi: Mehmet EFE, Vergi Müfettiş Yrd, SdÜ Yüksek Lisans Öğrencisi,

Akademik Danışman: Yrd. Doç Dr. Hakan Demirgil, SdÜ Ekonometri Bölüm Başkanı, Öğretim Üyesi,

Q.A. Firma Bilgileri				
A.1	Firma Kuruluş Yılı:			
A.2	Firma Faaliyete Devam Ediyor mu?	Faal	Faal Değilse Terk Yılı	
A.3	Firma Ortak Sayısı:			
A.4	Anketi Dolduranın Pozisyonu:	Firma Ortağı :	Firma Müdürü:	
		Muhasebe Yöneticisi:	Birim Yöneticisi (Finans, Satış Birimi vs.):	
A.5	Girişimcinin:	Cinsiyeti	E:	K: Yaşı:
A.6	Girişimcinin Eğitim Düzeyi:	İlköğretim:	Lise:	Önlisans:
		Lisans:	Lisansüstü:	
A.7	Girişimcinin Daha Önce Bir Tecrübesi Var mı? Tecrübesi Yok:	<u>AYNI SEKTÖRDE</u> Çalışan olarak: Yönetici olarak: Girişimci olarak:	<u>FARKLI SEKTÖRDE</u> Çalışan olarak: Yönetici olarak: Girişimci olarak:	<u>BENZER SEKTÖRDE</u> Çalışan olarak: Yönetici olarak: Girişimci olarak:
A.8	Firmanın Bağlı Olduğu Ana Firma, Holding vs. Var mı?			
A.9	Firmanın Şubesi Var mı?			
A.10	Firmanın Faaliyet Noktası?	Organize Sanayi veya Endüstri Bölgesi:	Diğer Yerler:	

Q.B. Teşvik Faydalanma Bilgileri				
5084 Sayılı Kanunun Sağladığı Teşvikler		Teşvikten Faydalanmadım	Teşvikten Faydalanılmışsa;	
B.1	Gelir Vergisi Stopajı Teşviki		<i>Aralık 1: 0-1 yıl</i> <i>Aralık 2: 1-2 yıl</i> <i>Aralık 3: 2-3 yıl</i>	<i>Aralık 4: 3-4 yıl</i> <i>Aralık 5: 4-5 yıl</i> <i>Aralık 6: 5-6 yıl</i>
B.2	SSK Primi İşveren Hissesi Teşviki		<i>Aralık 1: 0-1 yıl</i> <i>Aralık 2: 1-2 yıl</i> <i>Aralık 3: 2-3 yıl</i> <i>Aralık 4: 3-4 yıl</i> <i>Aralık 5: 4-5 yıl</i>	<i>Aralık 6: 5-6 yıl</i> <i>Aralık 7: 6-7 yıl</i> <i>Aralık 8: 7-8 yıl</i> <i>Aralık 9: 8-9 yıl</i>

B.3	Enerji Desteği Teşviki		<i>Aralık 1: 0-1 yıl</i> <i>Aralık 4: 3-4 yıl</i> <i>Aralık 2: 1-2 yıl</i> <i>Aralık 5: 4-5 yıl</i> <i>Aralık 3: 2-3 yıl</i> <i>Aralık 6: 5-6 yıl</i>	<u>Aralık belirtiniz</u>
B.4	Bedelsiz Yatırı Yeri Tahsisi Teşviki	x	Milli Emlak Genel Müdürlüğü nezdinde yapılan araştırmada Afyonkarahisar'da mermer imalat firmalarından yatırım yeri tahsisi teşvikinden faydalanan firmanın olmadığı tespit edilmiştir.	

Q.C Büyüme İle İlgili Bilgiler (Üretim, Satış Bilgileri ve Mali Bilgiler)

Not: Bazı firmalar doğumla beraber teşviklerden faydalanmaya başlarken, bazıları doğduktan bir süre sonra teşviklerden faydalanmaya başlayabilmektedir. Eğer doğumla beraber teşviklerden faydalanılmışsa, **“Teşvikten Önce”** kısmını boş bırakınız. **“Teşvikle Beraber”** kısmında hangi yıllarda teşvikten faydalanılmışsa o yılları doldurunuz.

		Teşvikten Önce	Teşvikle Beraber (max.6 yıl)	Teşvikten Sonra
C.1	Üretimini Yaptığınız Ürün Sayısı:	2003:	2004: 2007: 2005: 2008: 2006: 2009:	2010: 2011:
C.2	Müşteri Sayısı:	2003:	2004: 2007: 2005: 2008: 2006: 2009:	2010: 2011:
C.3	Üretim Miktarı:	2003:	2004: 2007: 2005: 2008: 2006: 2009:	2010: 2011:
C.4	Tedarikçi Sayısı:	2003:	2004: 2007: 2005: 2008: 2006: 2009:	2010: 2011:
C.5	Çalışan İşçi Sayısı: <i>Aralık 1: 0-5 işçi Aralık 2: 5-10 işçi</i> <i>Aralık 3: 10-15 işçi Aralık 4: 15-20 işçi</i> <i>Aralık 5: 20-25 işçi Aralık 6: 25-30 işçi</i> <i>Aralık 7: 30 + işçi</i>	<u>Aralık belirtiniz</u> 2003:	<u>Aralık belirtiniz</u> 2004: 2007: 2005: 2008: 2006: 2009:	<u>Aralık belirtiniz</u> 2010: 2011:

C.6	Satışlar: Aralık 1: 0 - 50.000 TL Aralık 2: 50.000 – 100.000 TL Aralık 3: 100.000 – 200.000 TL Aralık 4: 200.000 – 300.000 TL Aralık 5: 300.000 – 400.000 TL Aralık 6: 400.000 – 500.000 TL Aralık 7: 500.000 – 750.000 TL Aralık 8: 750.000 – 1.000.000 TL Aralık 9: 1.000.000 TL +	<u>Aralık belirtiniz</u> 2003:	<u>Aralık belirtiniz</u> 2004: 2005: 2006: 2007: 2008: 2009:	<u>Aralık belirtiniz</u> 2010: 2011:
C.7	Karlılık Oranı: (Toplam Maliyet / Satışlar) % belirtiniz	2003:	2004: 2005: 2006: 2007: 2008: 2009:	2010: 2011:
C.8	Sermaye Yapısı: (Yabancı Kaynaklar / Toplam Sermaye) % belirtiniz	2003:	2004: 2005: 2006: 2007: 2008: 2009:	2010: 2011:
C.9	İhracatınız Var mı?	Evet: Hayır:	Evet: Hayır:	Evet: Hayır:
C.10	İhracatın Toplam Satışlara Oranı: % belirtiniz	2003:	2004: 2005: 2006: 2007: 2008: 2009:	2010: 2011:

Q.D Yenilik Faaliyetleri			
D.1	Firmanızın Düzenli Ar-ge Faaliyeti Bulunuyor mu?	Evet:	Hayır:
D.2	Ayrı Bir Ar-ge Biriminiz Var mı?	Evet:	Hayır:
D.3	Ayrı Bir Ar-ge Personeliniz Var mı?	Evet:	Hayır:
D.4	Teknolojik İşbirliği Yapıyor musunuz?	Hayır: <u>Evet</u> Üniversitelerle: Yerel Kurum ve Firmalarla: Bölgesel Kurum ve Firmalarla: Ulusal Kurum ve Firmalarla: Uluslararası Kurum ve Firmalarla:	
D.5	Firmanın doğumundan itibaren patent veya endüstriyel tasarım başvurunuz oldu mu?	<u>Evet</u> Patent Sayısı: Endüstriyel Tasarım Sayısı:	Hayır:
D.6	Patent ve endüstriyel tasarımlarınızı üretimde kullandınız mı?	Evet:	Hayır: